

Kommittédirektiv

En översyn av svenskämnenas indelning

Beslut vid regeringssammanträde den 3 september 2026

Sammanfattning

En särskild utredare ska se över konstruktionen av ämnena svenska och svenska som andraspråk och lämna förslag som innebär att ämnena antingen delas in på ett annat sätt än i dag eller slås samman till ett ämne med två kursplaner, varav den ena ska avse grundläggande svenska. Syftet är att stärka kvaliteten och likvärdigheten i undervisningen i svenska för alla elever.

Utredaren ska bl.a.

- lämna förslag på en ny indelning eller en sammanslagning av svenskämnen i de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå,
- föreslå en reglering som innebär att det blir obligatoriskt att använda ett kartläggningsmaterial inför beslut om vilket svenskämne en elev ska läsa alternativt vilken kursplan de ska följa,
- analysera vilka konsekvenser förslaget på en ny indelning eller sammanslagning av svenskämnen skulle få för bl.a. lärarförsörjningen, lärarutbildningarna och bestämmelserna om lärarbehörigheter, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 6 december 2027.

Uppdraget att se över indelningen av ämnena svenska och svenska som andraspråk

Förmågan att läsa och skriva är central för elevers kunskapsutveckling i alla ämnen och på sikt för möjligheterna att fullfölja en utbildning, etablera sig på arbetsmarknaden och aktivt kunna delta i samhällslivet. Ett tidigt fokus på grundläggande kunskaper och färdigheter, inte minst läsningen, är nödvändigt och gynnar elevernas hela skolgång. Elever behöver därför få en strukturerad undervisning som stödjer läs- och skrivutvecklingen. Elever läser och skriver i många av skolans ämnen men svensklärarna har ett särskilt ansvar för att elever utvecklar goda språk-, läs- och skrifärdigheter. Alla elever i de obligatoriska och frivilliga skolformerna läser dock inte samma svenskämne.

Svenska och svenska som andraspråk – två likställda ämnen med olika förutsättningar och styrdokument

I de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och alla utbildningsformer inom komvux utom svenska för invandrare, sfi, finns det i dag en konstruktion med två svenskämnen: svenska och svenska som andraspråk. Elever läser antingen det ena eller det andra ämnet. Betygen i svenska och svenska som andraspråk är likställda, vilket innebär att ett betyg i svenska som andraspråk har samma värde som ett betyg i ämnet svenska när meritvärdet ska beräknas. Även för behörighet till högre studier likställs betyget i svenska som andraspråk med betyget i svenska.

Förutsättningarna för undervisning i de två ämnena skiljer sig dock åt. Andelen behöriga lärare i ämnet svenska som andraspråk är betydligt lägre än andelen behöriga lärare i ämnet svenska. I högstadiet var lärarbehörigheten i svenska som andraspråk cirka 59 procent läsåret 2024/25, i mellanstadiet 34 procent och i lågstadiet 61 procent. Det kan jämföras med en betydligt högre behörighet i ämnet svenska: cirka 78 procent i högstadiet, 81 procent i mellanstadiet och 92 procent i lågstadiet. Samma skillnad noteras i gymnasieskolan och i komvux. I gymnasieskolan var endast cirka 55 procent av lärarna i svenska som andraspråk behöriga läsåret 2024/25, vilket kan jämföras med ämnet svenska där över 90 procent var behöriga. Dessa skillnader i lärarbehörighet innebär att förutsättningarna att erbjuda en likvärdig undervisning i svenska och svenska som andraspråk brister.

Ämnena svenska och svenska som andraspråk har vidare olika kurs- och ämnesplaner som anger vad undervisningen i respektive ämne ska innehålla. Undervisningen i svenska som andraspråk ska bl.a. präglas av ett andra-

språksperspektiv, vilket t.ex. innebär större fokus på ordförråd och jämförelser mellan svenska språket och andra språk som eleven kan. I ämnet svenska ingår delar som inte behandlas i svenska som andraspråk, t.ex. läsning av äldre skönlitterära texter och kunskaper om språk och språkbruk i Sverige och Norden. Skillnaderna mellan kurs- och ämnesplanerna innebär bl.a. att elever som läser svenska som andraspråk i mindre utsträckning får undervisning som omfattar relevanta delar av litteraturhistorien. Konsekvensen blir att eleverna får en mindre omfattande kunskapsbas, vilket kan påverka deras förutsättningar att tillgodogöra sig fortsatta studier där sådana kunskaper förutsätts. Skillnaderna mellan kurs- och ämnesplanerna medför också att kravnivåerna delvis varierar mellan de två ämnena, vilket kan anses vara otillfredsställande när betyg i ämnet svenska som andraspråk ger samma behörighet som betyg i ämnet svenska.

De elever som i dag läser svenska som andraspråk har varierande förutsättningar. Några är nybörjare i svenska språket medan andra har en mer välutvecklad språklig förmåga. Innehållet i kurs- och ämnesplanerna för svenska som andraspråk är i högre grad anpassat efter elever som kommit längre i sin språkutveckling. Riksdagen har efter förslag i propositionen Nya läroplaner – för en stark kunskapsskola (prop. 2025/26:194) beslutat ändringar i skollagen (2010:800) som innebär att det ska finnas två kursplaner i svenska som andraspråk samt att en av dessa ska rikta sig till elever som är nybörjare i svenska språket och benämnas Grundläggande svenska (bet.

2025/26:UbU23 och 2025/26:UbU26, rskr. 2025/26:327 och rskr.

2025/26:335). Statens skolverk har i uppdrag att ta fram förslag på en sådan kursplan (U2025/02427). Denna kursplan ska gälla i de obligatoriska skolorna, gymnasieskolans introduktionsprogram och, under vissa omständigheter, anpassade gymnasieskolan. Riksdagen har vidare beslutat om ändringar i skollagen som innebär att elever inte ska få betyg när de läser enligt kursplanen för grundläggande svenska utan avsikten är att eleverna så snart som möjligt ska övergå till att läsa enligt kursplanen för svenska som andraspråk och därmed kunna få betyg. Regeringen bedömer att införandet av en ny kursplan för grundläggande svenska kommer att leda till att elever som är nybörjare i svenska snabbare lär sig språket. Angelägna förändringar har alltså redan påbörjats när det gäller svenskämnen, men fler åtgärder behöver vidtas.

I den internationella kunskapsundersökning Pisa (Programme for International Student Assessment) presterar elever med utländsk bakgrund på en

lägre genomsnittlig nivå jämfört med elever med inhemsk bakgrund, både i Sverige och i OECD som helhet, enligt Skolverkets rapport (2023). Detta gäller i samtliga tre ämnesområden som Pisa mäter, dvs. matematik, läsförståelse och naturvetenskap. Resultatskillnaderna kvarstår efter att hänsyn tagits till skillnader i elevernas socioekonomiska bakgrund, även om de blir mindre. I Sverige är skillnaderna i resultat mellan elever med inhemsk respektive utländsk bakgrund större än OECD-genomsnittet. Det är mycket viktigt att elever med såväl inhemsk som utländsk bakgrund får en undervisning av god kvalitet, särskilt i svenska, eftersom språkutveckling och läsförståelse är avgörande för att kunna tillgodogöra sig kunskap i skolans alla ämnen.

Undervisningen i svenska som andraspråk har utvecklingsbehov

Skolinspektionens granskning av undervisningens kvalitet i svenska som andraspråk i årskurs 7–9 (2020) visar att det finns utvecklingsbehov på majoriteten av de granskade skolorna. Av 30 skolor fick 24 skolor beslut där Skolinspektionen identifierat utvecklingsområden och rekommenderat insatser för att förbättra verksamheten. Det innebär att Skolinspektionen bedömt att verksamheten på dessa skolor endast i delar eller i låg utsträckning uppfyller granskningens kvalitetskriterier. På drygt en tredjedel av de granskade skolorna får eleverna t.ex. inte ta del av hela det centrala innehållet som ämnet enligt kursplanen ska bestå av. Skolinspektionen konstaterar också att det förekommer att undervisningen inte bedrivs på en tillräckligt hög nivå. Även när det gäller sfi inom kommunal vuxenutbildning, som Skolinspektionen granskade år 2018, konstaterar myndigheten att undervisningen inte alltid är tillräckligt utmanande.

Det framkommer vidare i kvalitetsgranskningen Svenska som andraspråk i årskurs 7–9 (2020) att de obehöriga lärarna i svenska som andraspråk på många skolor inte får det stöd som de behöver för att kunna undervisa med god kvalitet i ämnet. Enligt Skolinspektionen är det t.ex. ovanligt att de får den kompetensutveckling de behöver.

Skolinspektionen identifierar också, i granskningen av undervisningens kvalitet i svenska som andraspråk i årskurs 7–9 (2020), tecken på att det på vissa håll har utvecklats en bedömningspraxis som innebär att kraven vid betygssättning är lägre i svenska som andraspråk än i svenska, trots att det enligt myndigheten inte finns stöd för detta i styrdokumentet. På flera av de skolor som Skolinspektionen granskat framkommer uppfattningen att det är

lättare att få högre betyg i svenska som andraspråk än i ämnet svenska (2020). Detta bekräftas delvis av Skolverkets statistik över resultat på nationella prov och betyg. Skillnaden mellan resultaten på proven och de betyg som eleverna får, är något större i svenska som andraspråk än i svenska. Därtill pekar flera uppgifter på att studenter med godkända betyg i Svenska som andraspråk 3, som likt Svenska 3 kan utgöra krav för grundläggande behörighet till högre utbildning, i vissa fall har svårt att tillgodogöra sig en högskoleutbildning. Representanter från lärosäten vittnar om att det finns studerande som, trots godkända betyg i svenska som andraspråk, inte uppnår den språkliga nivå som krävs för att framgångsrikt bedriva högre studier.

Trots att det finns tecken på att det är lättare att få högre betyg i svenska som andraspråk än i svenska är betygsresultaten lägre i svenska som andraspråk. I årskurs 9 var andelen elever som uppnått godkända betyg (A–E) i ämnet svenska cirka 94 procent 2025, medan motsvarande andel i svenska som andraspråk var cirka 74 procent. Även i gymnasieskolan skiljer sig betygen åt på så sätt att elever som läser svenska får högre betyg än elever som läser svenska som andraspråk. Det kan finnas flera skäl till de lägre resultaten i svenska som andraspråk. Skolinspektionen konstaterar i sin granskning (2020) att det är få rektorer på de granskade skolorna som tar reda på vad som orsakar och påverkar den låga måluppfyllelsen. Det är t.ex. ovanligt att resultaten kopplas till hur undervisningen organiseras och bedrivs. Vid intervjuer framkommer även att de låga resultaten i ämnet på vissa skolor ses som svåra att förbättra och snarare uppfattas som naturliga. Detta skulle kunna vara tecken på en kultur av låga förväntningar, vilket riskerar att påverka undervisningen negativt.

I Skolverkets breda översyn av svenskämnen (2022) anges vidare att det finns pedagogiska utmaningar med två parallella svenskämnen. Att elever delas in i två grupper för undervisningen i svenska skulle kunna leda till minskad språklig stimulans för elever som läser svenska som andraspråk vilket kan vara negativt för språkutvecklingen. I Skolverkets översyn konstateras dock att det även skulle finnas risker med ett gemensamt svenskämne. Lärare har också, enligt Skolverket, framfört oro för att ett gemensamt svenskämne skulle innebära mer heterogena elevgrupper än i dag, vilket kan försvåra deras arbete. Det finns också en oro för att kompetensen inom andraspråksdidaktik skulle minska på skolorna.

Allt fler elever som bott länge i Sverige läser svenska som andraspråk

Antalet elever som läser svenska som andraspråk i de obligatoriska skolformerna och gymnasieskolan har ökat stadigt sedan läsåret 2011/2012. Läsåret 2024/25 läste drygt 156 000 av eleverna i grundskolan svenska som andraspråk. Detta motsvarar drygt 14 procent av samtliga elever. I gymnasieskolans nationella program är andelen elever som läser svenska som andraspråk något lägre, cirka 10–11 procent. Andelen nyinvandrade elever har dock minskat något de senaste fem åren. Begreppet ”nyinvandrad” används i Skolverkets statistik och avser folkbokförda elever som är födda utomlands, som har högst en förälder född i Sverige, och som har invandrat till Sverige under de senaste fyra åren. Antalet nyinvandrade elever i grundskolan uppgick läsåret 2024/25 till 28 689, vilket motsvarar 2,6 procent av det totala antalet grundskoleelever. De allra flesta av de elever som läser svenska som andraspråk i de obligatoriska skolformerna och i gymnasieskolan har alltså bott i Sverige längre än fyra år. Det finns även statistik som visar att en hög andel av eleverna som läser svenska som andraspråk är inrikes födda. Enligt Skolverket var över 50 procent av de elever som läste ämnet läsåret 2024/25 födda i Sverige. Nästan en fjärdedel av de elever som är födda i Sverige (med utrikes födda föräldrar) läser svenska som andraspråk i gymnasieskolan, trots att de bott i Sverige i över 15 år. Denna andel elever har också ökat.

Om elever läser svenska som andraspråk trots att de har förutsättningar att läsa svenska, kan det få negativa konsekvenser för elevers språkutveckling, inte minst mot bakgrund av att andelen behöriga lärare i detta ämne är betydligt lägre. Sammanfattningsvis kan det ifrågasättas om det är ändamålsenligt att en så hög andel elever som bott länge i Sverige fortsätter läsa svenska som andraspråk.

Det är delvis otydligt vilket svenskämne elever ska läsa

I grundskolan ska undervisning i svenska som andraspråk anordnas om det behövs för elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, för elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och för invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare. Det är rektorn som beslutar om en elev ska läsa svenska som andraspråk i stället för svenska (5 kap. 14 och 15 §§ skolförordningen [2011:185]).

Det har flera gånger uppmärksammats att regleringen om målgruppen för svenska som andraspråk i de obligatoriska skolformerna är otydlig. Skol-

inspektionen konstaterar bl.a. i sin granskning Svenska som andraspråk i årskurs 7–9 (2020) att det förekommer att skolenheter i de obligatoriska skolformerna väger in andra aspekter i bedömningen än elevernas behov av ämnet utifrån deras språk- och kunskapsnivå. Det kan, enligt myndigheten, exempelvis vara föräldrars synpunkter eller elevernas bakgrund som påverkar vilket svenskämne elever läser. Skolinspektionen anger också att skolorna ibland gör en initial språklig bedömning av elevernas behov av svenska som andraspråk inför årskurs 7 men att de därefter inte arbetar med att bedöma om elevernas behov av ämnet kvarstår under högstadietiden. I själva verket görs det, enligt Skolinspektionen, ofullständiga bedömningar av elevers behov på majoriteten av de granskade skolorna.

I betänkandet På språklig grund (SOU 2025:9) konstateras att det finns en efterfrågan på åtgärder för att förtydliga vilka elever som ska läsa vilket svenskämne. Regeringen har, för att möta detta behov, gett Skolverket i uppdrag att ta fram ett kartläggningsmaterial som kan ligga till grund för rektorns beslut om när en elev ska få undervisning i svenska som andraspråk och för beslut om när en elev ska övergå från ämnet svenska som andraspråk till ämnet svenska i grundskolan, anpassade grundskolan, sameskolan och specialskolan. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 september 2027 (U2025/01943).

Det föreslås i betänkandet På språklig grund (SOU 2025:9) att kartläggningsmaterialet *ska* användas inför beslutet om eleven ska läsa svenska som andraspråk, inför beslutet om vilken av kursplanerna i svenska som andraspråk som en elev ska följa, samt inför beslutet om när en elev ska övergå från kursplanen för grundläggande svenska till kursplanen för svenska som andraspråk och när en elev ska övergå från ämnet svenska som andraspråk till ämnet svenska. För att ett kartläggningsmaterial ska vara obligatoriskt att använda måste detta framgå av skollagen eller att det i skollagen förs in ett bemyndigande för regeringen att meddela sådana föreskrifter. Förslag på lagändringar behöver därför lämnas. Lagändringarna bör kunna avse både när materialet ska användas och hur resultatet av kartläggningen ska beaktas.

I gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan får en elev som har ett annat språk än svenska som modersmål läsa svenska som andraspråk som gymnasiegemensamt ämne eller gymnasiegemensamt ämne i anpassad gymnasieskola i stället för svenska. Gymnasiegemensamma ämnen är sådana som är obligatoriska för alla elever och ingår i alla nationella program. Det är i

gymnasieskolan och i anpassade gymnasieskolan, till skillnad från i de obligatoriska skolformerna, eleverna själva som väljer svenskämne (4 kap. 11 § gymnasieförordningen [2010:2039]). Behörig att tas emot till utbildning i ämnet svenska som andraspråk inom komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå är endast den som har ett annat språk än svenska som modersmål (3 kap. 4 § förordningen [2011:1108] om vuxenutbildning). Det är också möjligt att läsa svenska som andraspråk på grundläggande nivå och som anpassad utbildning på grundläggande nivå inom komvux (2 kap. 18 och 21 §§ samma förordning).

Det finns utmaningar med att organisera undervisningen i två svenskämnen

Utöver en otydlighet när det gäller vilket ämne elever ska läsa, finns det stora skillnader i hur undervisningen organiseras. Rektorer har ofta svårt att på ett effektivt sätt organisera undervisningen i de två svenskämnena, vilket bl.a. framkommer i Skolinspektionens granskning (2020). Av Skolverkets rapport Svenska som andraspråk i praktiken (2018) framgår att elever i svenska och svenska som andraspråk på vissa skolor undervisas i de båda ämnena tillsammans medan de på andra skolor undervisas i separata undervisningsgrupper.

Resultaten i Skolverkets rapport (2018) pekar på att skolorna inte alltid organiserar undervisningen i svenska som andraspråk utifrån behoven hos eleverna. En del av skolorna i Skolverkets intervjustudie verkar i stället välja upplägg utifrån en övertygelse om att ett specifikt upplägg alltid är det bästa. Att skolorna organiserar undervisningen på olika sätt behöver inte vara problematiskt men Skolverket framhåller att organisationen av svenska som andraspråk inte alltid utgår från elevernas förutsättningar. Även Skolinspektionen anger att det finns utvecklingsbehov när det gäller rektorer organisation av undervisningsgrupperna (2020).

Det behövs en sammanhållen struktur och en undervisning som möter elevers behov

Den nuvarande indelningen av svenskämnena riskerar att leda till att elever inte får en likvärdig undervisning av hög kvalitet. Ämnet svenska som andraspråk präglas av flera betydande utmaningar, såsom brist på behöriga lärare och utvecklingsbehov när det gäller undervisningen. Det är dessutom otydligt vilket av de två ämnena elever ska läsa och det är svårt att organisera undervisningen i ämnena på ett effektivt sätt. Det finns därför behov av att utreda en ny ämnesindelning för undervisningen i svenska alternativt en sammanslagning av de två ämnena (jfr de analyser som redovisas i Skol-

verkets breda översyn av ämnena svenska och svenska som andraspråk [U2020/05524]). En utgångspunkt för en sådan ny struktur bör vara att så många elever som möjligt ska läsa samma ämne och att kravnivån vid betygssättning ska vara densamma för alla elever. Detta skulle öka förutsättningarna för en mer likvärdig utbildning. Samtidigt är det väsentligt att undervisningen och kursplanerna möter de behov som elever har.

En ny struktur för svenskämnen skulle kunna åstadkommas på två sätt: antingen genom en indelning i två svenskämnen som benämns svenska och grundläggande svenska, eller genom ett samlat svenskämne för alla elever. Alternativet med två ämnen skulle innebära att ämnet svenska ska läsas av det stora flertalet av eleverna, medan ämnet grundläggande svenska skulle rikta sig till en mindre grupp nybörjare i svenska språket. I sist nämnda ämne skulle det inte sättas betyg och kursplanen skulle kunna benämnas Grundläggande svenska, jfr den av riksdagen beslutade ändringen i skollagen som innebär att ämnet svenska som andraspråk ska ha två kursplaner, varav den ena ska benämnas Grundläggande svenska (se propositionen Nya läroplaner – för en stark kunskapsskola, prop. 2025/26:194, bet. 2025/26:UbU23 och 2025/26:UbU26, rskr. 2025/26:327 och rskr. 2025/26:335). Regeringen anger i nämnda proposition att det kan vara motiverat med en tidsgräns för hur länge elever bör kunna läsa enligt kursplanen för grundläggande svenska. Detsamma bör gälla om ett nytt ämne för nybörjare i språket införs. En tidsgräns är betydelsefull bl.a. eftersom den tid som elever läser utan att få betyg bör begränsas. Samtidigt måste det säkerställas att elever inte övergår till ämnet svenska om deras kunskapsnivå inte är tillräckligt god.

Ett alternativ till en ny indelning i två svenskämnen skulle alltså vara ett samlat svenskämne med två kursplaner, en i svenska och en i grundläggande svenska. Även i detta fall skulle en tidsgräns vara motiverad. Inte heller med detta alternativ skulle de elever som följer kursplanen i grundläggande svenska få betyg.

En indelning av svenskämnen i dels ett svenskämne för de allra flesta elever, dels ett ämne benämnt grundläggande svenska, för elever som är nybörjare i språket, skulle medföra att alla elever på gymnasieskolans nationella program läser ämnet svenska. På introduktionsprogrammen i gymnasieskolan, där nyanlända elever i regel går, borde det däremot även finnas en möjlighet att läsa grundskoleämnet grundläggande svenska. På dessa program får utbildningen innehålla grundskoleämnena, vilket innebär

att nya ämnesplaner för grundläggande svenska inte behöver tas fram, utan eleverna kan följa kursplanen för grundskolan. Detsamma gäller anpassade gymnasieskolan, där det också borde bli möjligt att läsa ämnet grundläggande svenska enligt grundskolans eller anpassade grundskolans kursplaner.

Båda alternativen, dvs. en ny ämnesindelning respektive en sammanslagning av svenskämnen, skulle innebära att det blir centralt med en träffsäker bedömning av vilket ämne elever ska läsa eller vilken kursplan de ska följa. Detta gäller såväl för de obligatoriska skolformerna som för gymnasieskolan (introduktionsprogrammen) och anpassad gymnasieskola. Det bör därför även för gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan vara rektor som fattar beslut om elever ska läsa det ämne eller den kursplan som föreslås benämnas Grundläggande svenska, och beslutet bör utgå från ett obligatoriskt kartläggningsmaterial. En sådan styrning skulle bidra till att elever i de skolformerna får den undervisning som de har behov av.

När det gäller nyanlända elever inom komvux läser de i de allra flesta fall sfi. Grundläggande svenska skulle därför inte vara aktuellt för dessa elever, varken som ämne eller som kursplan. Det innebär att alla elever som läser komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå skulle läsa svenska.

En särskild analys av situationen inom komvux på grundläggande nivå är befogad, eftersom den största andelen av eleverna i denna utbildningsform är födda utomlands. Den senaste statistiken från 2024 visar att gruppen utrikes födda i komvux på grundläggande nivå utgör 94 procent. Antalet elever inom komvux på grundläggande nivå under 2024 var 66 400. Av dessa deltog cirka 40 000 i kursen svenska som andraspråk medan cirka 1 300 elever läste kursen svenska. Det innebär att bland eleverna som läste svenskämnen i komvux på grundläggande nivå under 2024 läste endast cirka 3 procent svenska medan den resterande delen läste svenska som andraspråk. Eleverna inom komvux på grundläggande nivå är generellt sett äldre än på gymnasial nivå, vilket kan stärka behovet av ett ämne med ett uttryckligt andraspråksperspektiv. Betygen från komvux på grundläggande nivå används inte i någon antagningsprocess där man konkurrerar med andra och det kan därför möjligen finnas skäl att, när det gäller komvux på grundläggande nivå, göra avsteg från bestämmelser om att införa en ny struktur för svenskämnen. Ett sådant avsteg skulle dock kunna leda till en bristande kontinuitet i utbildningen för eleverna som läser ämnet svenska som andraspråk

på grundläggande nivå och som inte kan fortsätta läsa ämnet på gymnasial nivå, utan i stället behöver övergå till att läsa ämnet svenska.

En ny ämnesstruktur skulle främja utbildningens likvärdighet

Regeringen bedömer att en ny indelning eller en sammanslagning av svenskämnen som innebär att det stora flertalet av eleverna eller alla läser samma svenskämne, skulle få övervägande positiva effekter på undervisningens kvalitet, på likvärdigheten och för möjligheten att organisera undervisningen i svenska på ett effektivt sätt. En djupare analys av vilka för- och nackdelar en ny struktur för svenskämnen skulle kunna få för kvaliteten och likvärdigheten i undervisningen behövs dock. Exempelvis kan det finnas en risk för att gruppstorlekarna ökar och att undervisningen därigenom påverkas negativt. Om ämnet svenska som andraspråk inte kvarstår, kommer undervisningen i ämnet svenska i många fall att behöva anpassas efter en delvis ny elevgrupp, vilket kan påverka undervisningens utformning på olika sätt. En särskild analys av storlekarna på undervisningsgrupper och möjligheten att erbjuda en undervisning som upprätthåller en adekvat svårighetsnivå och tar hänsyn till målgruppens språkliga förutsättningar kan därför vara befogad. Ett sätt att tillgodose behoven i undervisningsgrupper med varierande språkliga förutsättningar kan vara att införa nivågruppering och det kan finnas skäl att lämna förslag om detta.

Även andra åtgärder kan vid behov föreslås för att främja språkutvecklingen i svenska för elever som inte har svenska som modersmål. Det kan handla om förslag som kompletterar ett införande av en ny indelning eller sammanslagning av svenskämnen i svenska.

En ny ämnesindelning eller en sammanslagning av ämnena svenska och svenska som andraspråk skulle även få andra konsekvenser som behöver analyseras. Det handlar bl.a. om eventuella följder för innehållet i lärarutbildningarna, för tillträdet till lärarutbildningarna och för regelverket som styr behörighetskraven för lärare. Utbildning för lärare med inriktning på andraspråksdidaktik bedöms fortfarande behövas för lärare som undervisar bl.a. inom sfi och för lärare som skulle undervisa i det ämne eller den kursplan som föreslås benämnas Grundläggande svenska. Även effekter på lärarförsörjningen på kort och lång sikt behöver analyseras. Förändringar av svenskämnen kan bl.a. påverka arbetsmarknaden för den lärarkategori som i dag har en utbildning med inriktning mot svenska som andraspråk.

Övergången till en ny indelning eller en sammanslagning av svenskämnen behöver samordnas med andra reformer

Riksdagen har beslutat ett antal ändringar i skollagen som träder i kraft i juli 2028 eller ska börja tillämpas fr.o.m. höstterminen 2028. Dessa ändringar innebär bl.a. att en tioårig grundskola och nya läroplaner för de obligatoriska skolformerna ska införas (se propositionerna En tioårig grundskola, prop. 2024/25:143, bet. 2024/25:UbU17 rskr. 2024/25:289 och Nya läroplaner – för en stark kunskapsskola, prop. 2025/26:194, bet. 2025/26:UbU23 och bet. 2025/26:UbU26, rskr. 2025/26:327 och rskr. 2025/26:335). Skolverket har med anledning av detta fått i uppdrag att bl.a. ta fram förslag till nya läroplaner, som bl.a. ska innefatta kursplaner i alla ämnen för de obligatoriska skolformerna (U2025/02427 och U2026/00888). När det gäller utbildning på gymnasial nivå bedrivs utredningsarbete av 2025 års gymnasieutredning (U 2025:06, dir. 2025:98), vilket kan få konsekvenser för hur ämnen utformas. Uppdraget omfattar också komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå. Utredaren ska bl.a. lämna förslag på en ämnesutformad gymnasieskola respektive anpassad gymnasieskola och hur dagens utbud av nationella program kan förändras för att bli relevant och ändamålsenligt. Uppdraget ska redovisas den 9 december 2027.

Ett införande av en ny indelning av svenskämnen alternativt en sammanslagning av ämnena svenska och svenska som andraspråk behöver samordnas med de pågående reformerna inom de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och komvux och de reformer som är under utredning.

Utredaren ska därför

- lämna förslag på en ny indelning eller en sammanslagning av svenskämnen i de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan, komvux på gymnasial nivå och komvux som anpassad utbildning på gymnasial nivå,
- bedöma om förslaget om en förändring av dagens svenskämnen även bör omfatta komvux på grundläggande nivå och komvux som anpassad utbildning på grundläggande nivå och vid behov lämna sådana förslag,
- föreslå en reglering som innebär att rektor ska besluta om vilket svensklärämne elever ska läsa i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan alternativt vilken kursplan de ska följa,

- föreslå en reglering som innebär att det blir obligatoriskt att använda ett kartläggningmaterial inför beslut om vilket svenskämne en elev ska läsa alternativt vilken kursplan de ska följa,
- föreslå en tidsgräns för hur länge elever ska kunna läsa det ämne eller den kursplan som vänder sig till nybörjare i svenska språket,
- analysera och bedöma om en ny indelning eller en sammanslagning av svenskämnena medför behov av andra åtgärder för att säkerställa att alla elever får en kvalitativ undervisning i svenska och vid behov lämna förslag på sådana åtgärder,
- analysera vilka konsekvenser en ny indelning eller en sammanslagning av svenskämnena skulle få för bl.a. lärarförsörjningen, lärarutbildningarna och bestämmelserna om lärarbehörigheter och vid behov lämna förslag på åtgärder,
- lämna förslag på följdändringar, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redogöra för ekonomiska och andra konsekvenser av sina förslag. Utöver vad som följer av 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474) och förordningen (2024:183) om konsekvensutredningar ska organisatoriska och pedagogiska konsekvenser av förslagen redovisas. Förslagen ska analyseras utifrån det nationella jämställdhetspolitiska målet, där ett delmål är jämställd utbildning. Utredaren ska vidare redovisa konsekvenserna av förslagen utifrån Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter såsom FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter, den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk samt principen om icke-diskriminering. Utredaren ska även i sitt arbete i övrigt beakta ett barnrätts-, ungdoms- och funktionshinderperspektiv samt beakta eventuell påverkan på de integrationspolitiska delmålen för utbildning och språk. Utredaren ska vidare beskriva och, när det är möjligt, kvantifiera de samhällsekonomiska effekterna av förslagen, inklusive den nuvarande ordningen (det s.k. nollalternativet). Viktiga ställningstaganden som gjorts vid utformningen av förslagen ska beskrivas. Vidare ska alternativa lösningar som övervägts beskrivas, liksom skälen till att de har valts bort.

Vid behov ska utredaren även genomföra ett inremarknadstest av förslagen i enlighet med förordningen (2020:757) om proportionalitetsprövning vid nya eller ändrade krav på yrkeskvalifikationer.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska inhämta synpunkter från Skolverket, Skolinspektionen, Specialpedagogiska skolmyndigheten, Sameskolstyrelsen, Skolforskningsinstitutet, Sametinget, Sveriges Kommuner och Regioner, Almega Utbildning, Sveriges Skolledare, Sveriges Lärare, Sveriges Elevkårer, Sveriges Elevråd, Sveriges universitets- och högskoleförbund, Universitets- och högskolerådet samt andra relevanta myndigheter och organisationer. Utredaren ska även föra dialog med och inhämta synpunkter från andra pågående utredningar som är relevanta för uppdraget, t.ex. utredningen Åtgärder för lämpliga klasstorlekar och 2025 års gymnasieutredning.

Uppdraget ska redovisas senast den 6 december 2027.

(Utbildningsdepartementet)